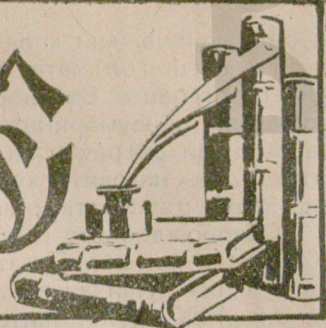

ОЗНАМЕНА

Година I
1927

Редакция и издание на
Обществено Образователното Дружество „ОГЛАВЕН“
Градска Библиотека и Читалище в гр. Плъвенъ.

Брой 2
31 мартъ

Ячо Ст. Хлѣбаровъ

ПЛЪВЕНЪ.

Още през времето на предосвободителната епоха града Плъвенъ е билъ важенъ населенъ центъръ за турската империя. Въ цѣлата Дунавска равнина той е заемалъ централно мѣсто и е билъ важенъ воененъ и стопански центъръ за интереситъ и грижитъ на турскитъ управници. До преди освобождението града е наброявалъ, споредъ сведенията на разни пжтешественици, повече отъ 17000 души жители, мнозинство отъ които сж били мохамедани. Може безъ преувеличение да се каже, че до освобождението града е ималъ предимно турски видъ, съ компактно турско население. Многобройни джамии сж красѣли града и напомвали на всички за вѣковното владичество на османлиитъ. Разположенъ средъ широката и плодородна Дунавска равнина, града е билъ приятенъ и желанъ центъръ на всички турски властници. Многобройното турско население, макаръ и лениво по натура, е намирало добри условия на поминѣкъ въ града. Покрай него, обаче, и българитъ сж успѣли, благодарение на своята природна будностъ и трудолюбие, да си извоюватъ условия за сносенъ икономически животъ. Почти всички занаяти сж били съсредоточени въ ржцетъ на българитъ; продължителна и изтощителна занаятчийски трудъ не се е харесвалъ на „завоевателитъ“ турци. Сжщо тъй и земледѣлието въ по-голѣмата частъ е било въ ржцетъ на българина. Турчинътъ, дошълъ като завоевателъ и покорителъ на християнитъ, не е обикналъ земледѣлческия трудъ, който му се виждалъ много тежъкъ и крайно уморителенъ. Затова въ онова време единственъ българина е обработвалъ земята и само той се е занимавалъ съ разнитъ видове земледѣлчески култури. До освобождението българина въ града е билъ занаятчия и земледѣлецъ, такъвъ си остава и следъ освобождението.

Освободителната война докара голѣми промѣни въ града и му създаде вѣчна слава. Известния Плъвенъ до това време изведнажъ стана популяренъ почти въ цѣла Европа, като воененъ центъръ, голѣма военна крепостъ, отъ сждбата на която се реши изхода и на самата война. Тукъ известния Османъ паша успѣва да се укрепи съ една 40000-на армия и съюзнитъ руски и ромънски войски трѣбвало да обсаждатъ града цѣли шестъ месеци, до като да го превзематъ. Съ превземането на града отъ руситъ биде решена и са-

мата война. Историческитъ боеве около града и продължителната обсада му създадоха вѣчна *военна слава* не само у насъ, но и въ чужбина.

Още презъ време на самата освободителна война, както и следъ нея, турското население отъ града масово започна да се изселва и емигрира за азиатска турция. По голѣмата частъ отъ мохамеданското население напустнало града и разпродадо частъ отъ имотитъ си, а друга частъ отъ тѣхъ изоставило на произвола. Настъпили благоприятни условия за стопански и политически животъ на българитъ. Българитъ се почувствували вече освободени, тѣ станали болшинство, тѣ започнали да разпореждатъ съ общественитъ работи и управлението на града. Въ скоро време обезлюдения градъ започналъ да се попълва отъ селяни, които се преселвали изъ близкитъ до града села. Селянитъ заемали кжщитъ и имотитъ на турцитъ, тѣ станали граждани и замѣстили изселившитъ се турци. Малкото занаятчий не сж могли да дадатъ видъ на града и затова града си останалъ предимно земледѣлски и винарски. Българитъ продължили да си обработватъ нивитъ и лозята, отъ кждето добивали главния си поминѣкъ. Плодороднитъ години бързо засилили поминѣка на градското население и въ скоро време града станалъ голѣмъ търговски центъръ. Благодарение на новото българско управление отъ една страна и отъ друга на благоприятнитъ условия за земледѣлчески трудъ, при грамадни и необятни обработваеми пространства земя, града бързо станалъ мощенъ икономически центъръ въ младото българско княжество. На мѣстото на стария „турски“ Плъвенъ, се създаде новия „български“ Плъвенъ въ който турското население останало като меншинство. Населението се отдало на миренъ, полезенъ трудъ; въ скоро време цѣлата околностъ на града е била засадена съ лозя, които създали голѣмо име и завидна слава на хубавитъ плѣвненски вина — ароматични, приятни и пивки. Та кой ли не си спомва онова блаженно време, когато изобилюето и ефтенията на виното сж били толкозъ голѣми, че сж карали „разточителнитъ“ плѣвнелии да си правятъ дуvari (огради) съ керпичъ изготвенъ отъ вино и прѣстъ, вмѣсто отъ вода и прѣстъ. До 1895–97 година лозарството въ града е било най-главния поминѣкъ на населението. Обаче тогава се появила филуксерата и въ течение на нѣколко години

сж биле унищожени хилядитъ декари лозя. Поминъкът на по-голямата част от населението е бил разстроен. Въ скоро новото лозарство си пробива път, неуморимитъ граждани бързо си създават нови американски лозя, докато днес вече Плѣвень, съ неговитъ хубави лозя и великопленна вина заема първенствующе мѣсто въ царството.

Освобождението е оставило града съ около 10000 души жители. Презъ 1880 година града е ималъ 11129 души жители, презъ 1887 година града е ималъ 14307 души жители, презъ 1892 година града е ималъ 15546 души жители, презъ 1904 година 21745 души жители, презъ 1910 година 23442 души жители, презъ 1920 година 27446 души жители и при сегашното преброяване той вече има 29058 жители и е седмия по-голямина въ царството. Въ последнитъ години до преди войнитъ въ града масово прииждаха граждани, дори цели семейства отъ Севлиево и Троянъ, които намираха тукъ условия за прѣхрана и поминъкъ. Макаръ населението на града да не е много голямо, все пакъ Плѣвень днесъ е единъ отъ най-важнитъ търговски центрове въ България, голямъ земледѣлско-стопански градъ, съ широко развити земледѣлски култури и съ млада, но надеждна индустрия. Отъ ждето и да погледнете широката и плодородна Дунавска равнина, вие ще видите въ нейния центъръ разположенъ голъмия земледѣлско-търговски Плѣвень. Всички пѣтища въ Дунавската равнина водятъ къмъ Плѣвень и трѣбва да водятъ къмъ него. По географическо положение, по климатически условия, по орографични условия на почвата и при сегашнитъ и дори бждащи граници на царството, Плѣвень ще си запази за винаги своето централно и командующе положение въ Дунавската равнина на голъмъ търговско-промишленъ и земледѣлски центъръ. Всички земледѣлски култури иматъ най-благоприятни условия за пълно и всестранно развитие. Като търговски центъръ той си остава голяма приемна и отправна станция на всички вносни и износни стоки.

Всичко отъ балкана — отъ Тетевенъ до Троянъ — по своя естественъ път идва тукъ и отъ тукъ се отправя къмъ Дунава и морето за да намери своето естествено назначение. Бидейки такъвъ центъръ града има условия да си създаде промишленостъ много по-голяма отъ тая, която има днесъ.

Поставенъ при най-благоприятни естествени условия за икономически просперитетъ, нашия градъ е трѣбвало да има много по-голямо развитие отъ това, което има днесъ. Но тукъ ние не можемъ да не констатираме съ огорчение, че партизанскитъ страсти и дребнавитъ котерийни смѣтки на случайни общественици сж попречили твърде много за правилното развитие на града. Впрочемъ, това е обща болестъ за царството ни, но въ нашия градъ тѣхното влияние е било по-зловрѣдно отколкото другадъ. Строи се централната линия — гарата на града ще се остави на 3 километра вѣнъ отъ града за да не мине презъ имотитъ на властници партизани; въ незначителни центрове се откриватъ гимназии тутакси следъ освобождението — въ града Плѣвень се открива едва презъ 1909 година; въ по-голямата частъ отъ окръжнитъ градове се строятъ гражданни обществени здания и откриватъ разни държавни училища, — за града Плѣвень нѣма държавни сръдства и т. н. Изобщо, може да се каже, че въ миналото и до днесъ града се е развивалъ самотитно, безъ всѣкакво подпомагане отъ ждето и да било, а често пѣти дори съзнателно сприванъ отъ разни партизански смѣтки или криворазбрани политически възгледи, какъвто бѣ той да се въздига всѣко село въ градъ и убиватъ създаденитъ градски центрове. Липсата на една системна и последователна политика на управление за създаване на нашитъ градове въ значителна степенъ е докарала днешното незадоволително състояние на нашитъ градове, както и това на града ни.

Какво представлява нашия градъ и какви сж неговитъ стопански инициативи — това ще посочимъ въ следващитъ нѣколко статии.

Още за албума на града Плѣвень.

Повдигнатиятъ въпросъ за уреждане единъ албумъ на града се посреща твърде съчувствено отъ просвѣтеното ни гражданство. И не сж само устнитъ пожелания за скорошното му уреждане. Почти веднага бѣха донесени въ библиотеката снимки датиращи отъ първитъ дни на освобождението ни.

Така, г. Мар. Стефановъ подари за албума една фотографическа снимка, представяща момента на освещаване паметника на свободата станало на 15.X.1879 г. Снимката е снета отъ къмъ улицата, която води край кино Електра. На нея ясно личатъ тогавашнитъ носии, както на гражданството, така и на тогавашната ни войска. Освенъ това виждатъ се много добре сградитъ заобикалящи площада.

Почти едновременно г. Михаилъ А. Поповъ подари за албума 4 снимки. Едната представя сжщото — освещаване паметника, но е много по запазенъ екземпляръ. Други две снимки ни даватъ нѣкои отъ току що построенитъ паметници на Скобелевия паркъ, съ изгледъ къмъ града. Снимкитъ датиратъ тѣ 1879 г. и даватъ възможностъ да се види една значителна частъ отъ града. Между другото на тѣхъ се виждатъ нѣколко джамии, сега несществуващи, и кулата на

нѣкогашния градски часовникъ издигащъ се предъ казармата. Четвъртата снимка датира отъ 6.I.1880 г. и ни дава момента на освещаване първата артилерийска казарма въ града. Тази казарма се е намирала до сегашния окръженъ сждъ. За целта е билъ приспособенъ ханътъ на хаджи Рашидъ. Освещаването е извършено отъ покойния митрополитъ Константинъ, тогава архимандритъ.

Не се съмняваме, че и други наши съграждани биха могли да обогатятъ основания албумъ по този начинъ. И ние имъ отправяме молба да побързатъ: малкото трудъ, който биха положили изъ старитъ семейни книжа, ще даде възможностъ да се яватъ на свѣтъ много, почти забравени снимки. Не трѣбва да се забравя, че отъ значение за албума сж и фотографии датиращи отъ по-ново време.

Използваме случая да изтъкнемъ, че за новооснования албумъ ще сж нужни и суми.

Мнозина биха могли да подарятъ макаръ и не тѣй голѣми суми. Ние подканяме и тѣхъ.

И, нѣка се надѣваме, че подетата инициатива ще даде по-голѣми резултати.

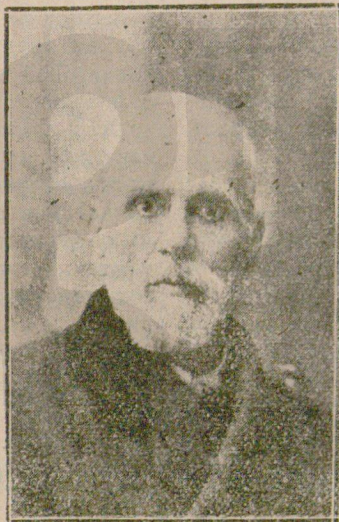
Бориславъ.

Несторъ Марковъ.

Имежду заслужилитѣ ратници за културата и просвѣтата на нашия градъ отъ времето на робството почетно мѣсто заема скромната личностъ на Несторъ Марковъ, чието име е свързано съ подема на учебно-възпитателното дѣло, съ основаване на (читалището) общообразователното д-во „Съгласие“ и съ първитѣ стъпки на театралното изкуство. Забравенъ отдавна, както сж забравени и цѣлата плеада отъ безшумни труженици презъ възраждането ни, неговото дѣло е живо, защото е въ основата на нашата културна сграда, защото се прилива отъ поколѣние на поколѣние съ оная жажда за простори и свѣтлина, съ която жажда българския духъ се възмогва въ всички области на материално и духовно творчество. Дошълъ отъ далече, училъ се най-напредъ въ родното си село, следъ което училъ три години въ Хасково. Още твърде младъ, 18 годишенъ, той се предалъ на учителство. Съ 400 гроша годишна заплата той учителствувалъ 2 години въ селото си. Чувстващъ, че много нѣщо му липсва да бжде добъръ учителъ, жаденъ за знания той напусналъ селото си и отишълъ въ Пловдивъ. Тамъ продължилъ образованието си при Иоакимъ Груевъ, чието име се славilo тогава като писателъ и ученъ българинъ. При него Н. Марковъ е престоалъ шестъ години, като е прекъсналъ образованието си за три години, поради липса на срѣдства и се е насталилъ учителъ въ гр. Хасково, дето антагонизма между гърци и българи, както и въ много други градове, билъ вече значително раздуханъ. Злобата на гърцитѣ се изсипвала главно върху учителитѣ, пламеннитѣ носители на националния български идеалъ. Въ Хасково, дето гърцитѣ били твърде силни, Н. Марковъ е трѣбвало да отстоява българскитѣ стремежи, да се излага на ругатни, на заплашвания, до като турската властъ го отстранила по искането на гръцкия владика. Следъ три години, следъ като завършилъ образованието си, той отново се явилъ въ Хасково и билъ назначенъ за учителъ. Отново гръцкитѣ интриги се раздвижили и сега съ голѣма ревностъ. Представенъ на турскитѣ власти като опасенъ за държавата човѣкъ, билъ повиканъ въ Пловдивъ, дето щомъ отишълъ, билъ запрѣнъ въ затвора, безъ всѣкакви предварителни изследвания. Неоснователния арестъ на любимия учителъ възбудилъ особено много духоветѣ на хасковци, които започнали да отрупватъ турскитѣ власти съ протести, докато най-после първенцитѣ съ авторитета си и съ подкупъ, като събрали 50 лири помежду си, успѣли да го освободятъ и той се върналъ пакъ въ Хасково, но за малко — за два месеца. Гърцитѣ не могли да се помирятъ, че се връща непримиримия имъ врагъ и, като употребили всичкото си влияние, съ което се ползували предъ турското управление, успѣли да го прогонятъ за винаги. По заповѣдъ на Одринския валия той билъ повиканъ въ Пловдивъ, дето мотесарафинътъ му съобщилъ, че нему безусловно се забранява да учителствува въ цѣлия одрински вилаетъ.

По онова време нуждата отъ учители била твърде голѣма, градове и села се надпреварвали да си ангажиратъ добри учителски сили. Видни радетели за учебното дѣло били отрупвани съ молби да имъ се

препорчатъ и изпратятъ подготвени лица за учители, особено се обръщали къмъ Иоакимъ Груевъ, подъ чието ръководство сж излѣзли множество интеллигентни сили. Той съобщилъ на Несторъ Марковъ, че се търсятъ чрезъ него учители въ Битоля и Плѣвенъ. Несторъ Марковъ предпочелъ Плѣвенъ и въ края на 1867 г. той дошълъ въ нашия градъ съ ентузиазма на преданъ народенъ просвѣтителъ за когото се отворяло широко поле за работа. Вдѣхналъ пълно довѣрие още въ началото на своята кариера съ вещина и трудолюбие, нему всецѣло се възложила грижата по уреждане на училищата въ всѣко отношение, подкрепянъ щедро отъ плѣвенската българска община, отъ заможнитѣ граждани и будната млада интеллигенция, до колкото вече се е била явила тогава. Най-напредъ той се заелъ да въведе нова училищна организация — отдѣлилъ отдѣленията отъ класоветѣ, като превърналъ двукласното училище въ трикласно. За учители въ отдѣленията оставилъ колегитѣ си Хр. Ширинковъ, Георги Грънчаровъ, Ив. Ат. Паковъ и се назначилъ още Матей Бѣлчевъ (Сопотлия). Самъ той се наелъ съ обучението на ученицитѣ отъ класоветѣ, но понеже ученицитѣ били много, по негово искане училищното настоятелство ангажирало още двама учители: Тодоръ Коджаевъ отъ Търново и Пано Рогозаровъ отъ Ловечъ.

Класното училище се помѣщавало въ „Св. Николаевското“ училище, което било преустроено и разширено. За класна стая е служила и една отъ килиитѣ стаи на църквата „Св. Николай“, понеже броя на ученицитѣ се значително увеличилъ. По настояване на Несторъ Марковъ се учредило и училищно настоятелство, чиито функции били опредѣлени: да се грижи за издръжката и правилния вървежъ на училищата, да доставя учебни пособия за училището и ученицитѣ и да осигурява редовното изплащане на учителскитѣ заплати. Изобщо въ една година време Несторъ Марковъ направилъ дълбоки реформи въ уредбата на училищата, внесълъ новъ духъ въ образованието, далъ силенъ тласкъ на просвѣтителното движение. Тукъ въ Плѣвенъ той е ималъ благоприятни условия да развие пълна деятелностъ и да даде очакванитѣ резултати.

Въ грижата си да се подготви едно просвѣтено поколѣние Несторъ Марковъ употребилъ голѣми усилия, за да се открие и общинско девическо училище. Още по-рано презъ 1840 г. въ една отъ килиитѣ на църквата „Св. Николай“ се открило първото девическо училище, което вървѣло добре, но било частно. По-късно учителскитѣ занимавали момичетата по домоветѣ си. Идеята да се създаде общинско девическо училище Несторъ Марковъ е постигналъ благодарение авторитета, който за кѣсо време си създалъ всрѣдъ плѣвенското общество.

Името на Несторъ Марковъ е свързано и съ създаване на читалище „Съгласие“ — което е гордостъ сега за града ни. Идеята за читалище била произникнала въ Плѣвенъ, но още не се явявало лицето, което да я реализира. Макаръ твърде много заетъ съ училищна работа, той е намиралъ достатъчно сили у себе си, за да ги влива въ полето на по-широка обществена дейностъ. Като единъ отъ най-събуденитѣ

тъ онова време той е чувствувалъ повелител-хор дългъ да бжде навсѣкжде — и въ училището и въ обществото полезенъ, да даде на своя народъ всичко, което нуждитъ сж налагали. Той използувалъ подготвената почва и като изработилъ устава, свикалъ по-първитъ граждани на събрание презъ 1869 г. на които изтъкналъ необходимостта да се състави общообразователно дружество за уреждане на читалище и за общонародни културни начинания. Уставътъ билъ приетъ съ голѣмо въодушевление, записали се повече отъ деветдесетъ членове, твърде голѣмо число за онова време, отъ които всѣки споредъ силитъ си е далъ и своята материална лепта. За три месеца читалището е разполагало съ 7604 гроша и 25 пари (значителна сума за онова време).

Като първа културна проява на новооснованото читалище се явило театралното дѣло, на чело на което е стоялъ пакъ Несторъ Марковъ. Подъ негово ръководство била представена презъ коледнитъ празници (1869 г.) отъ ученицитъ му известната пиеса „Многострадална Геновева“, отъ представлението на която приходътъ 924 гроша 25 пари постъпилъ въ читалищната каса. Името на Несторъ Марковъ като учителъ и общественикъ въ скоро време станало известно между българитъ и въ другитъ градове.

Макаръ обичанъ отъ плѣвненското общество като благороденъ характеръ, макаръ и уважаванъ за достоинства му като учителъ и общественъ деятелъ, той следъ две години, които ползотворно прекаралъ въ Плѣвнѣ, се премѣстилъ въ Русе, отъ дето билъ поканенъ да уреди българскитъ училища и му обещава по-голѣма заплата. Неговото отсъствие се почувствувало въ скоро време, още повече, че между учителитъ се появили раздори, които дори раздѣлили гражданството на две враждебни страни. Следъ голѣми молби и настоявания Несторъ Марковъ се върналъ презъ 1871 г. пакъ въ Плѣвнѣ, като развилъ

още по-голѣма дейностъ, която излизала вече и вънъ отъ чертитъ на града.

Съ съдействието на плѣвненската черковно-училищна община и на деятелни граждани той се заелъ съ откриване на училища и читалища и въ по-голѣмитъ села на околията, а именно: Писарово, Ракита, Крушовица, Чириково, Горни и Долни Джбникъ и пр. Добилъ широка известностъ той билъ поканенъ за учителъ въ Габрово — тогава центъръ на българското образование. Поласканъ отъ честта да бжде учителъ въ габровското училище Несторъ Марковъ презъ 1872 год. напусналъ за винаги Плѣвнѣ. До освобождението той е учителствувалъ въ Габрово и Петропавловската семинария при Лѣсковецъ. Презъ време на габровското въстание (1876) той е билъ арестуванъ и изпратенъ въ Търново, дето е лежалъ въ затворъ три месеци — до общата амнистия, обявена при възшествието на султанъ Мурадъ. Презъ освободителната война е билъ зачисленъ въ щаба на генералъ Гурко като преводчикъ.

Следъ освобождението той е заемалъ различни служби: учителъ, окр. управителъ, главенъ секретаръ. Пенсиониранъ установилъ се е окончателно въ София, дето отдаденъ на спокоенъ кабинетенъ трудъ е изживѣлъ последнитъ си години. Възпитанъ да живѣе въ трудъ той и въ старостта си не знаеше почивка. Той е авторъ на голѣмитъ речници френско-български и българо-френски, които и днесъ сж необходимо помагало за всѣки, който борави съ френски езикъ. Почина въ 1916 година на 85 годишна възраст, отиде си безшумно единъ дълъгъ животъ, чиято история е изпълнена съ усилията на нашето племе да се възмогне духовно и културно. Посѣлъ въ разцвѣта на силитъ си здрави семена на просвѣта и гражданственостъ въ нашия градъ той е свързалъ името си съ културното развитие, въ което неговата личностъ отбелѣзва единъ решителенъ и смѣлъ развой.

Несторъ Марковъ

Бѣлѣжки по народообразователното дѣло въ града Плѣвнѣ и околията му прѣзъ 1867—1873 година.

(Правописа запазенъ по ръкописа на автора).

Стрѣмлението и инициативата за повдигане на народното образование въ града Плѣвнѣ се дължи най-много на мѣстнитъ граждани прѣди освобождението на България. Плѣвненцитъ, като гледали на другитъ градове, като на Ловечъ, Свищовъ, Търново, Русчукъ и др. като на по-високо стоящи въ гражданствено отношение, за това не сж могли да стоятъ хладнокрѣвни сирѣмъ учебното дѣло, тѣ още отъ поранни години сж призывали по живи, на това врѣме учители, като П. Р. Славейковъ, Васкидовича, В. Оджакова и други за полагане основа на първоначалното учение, но за съжаление, отъ по-виднитъ тѣзи разсадници на народното образование много малко се задържали въ града Плѣвнѣ, така щото не е могло да се създаде едно по-високичко системно образование, защото съ напуснатието училището, на всѣкой учителъ и учащитъ сж при сжщий учителъ напускали училището като сж задоволявали съ една слаба грамотностъ; дотогавашното учение е било безъ всѣка що годѣ програма, алилодидактическото учение ако и да е било на мода, но въ Плѣвнѣ то не е било прилагано, нито пъкъ ланкастеровата система се прилагала. Въ послѣдствие и постепенно учителитъ на първоначалното учение, обаче се захванали да раздѣлятъ ученицитъ си на групи като сж гледали да ги

запознаватъ съ свободно четение; липсата на печатни първоначални учебници, нѣманието училищни помѣщения е много прѣпятствувала за повисочко народно образование, това разбъркано първоначално учение се продължавало до свършване на Кримската война. Слѣдъ това врѣме се захваща една ера за просвѣщение по опрѣдѣлена, първоначалнитъ печатни учебници, като буквари, св. историй, малки аритметики, география, граматика и други значително дадоха потикъ на учението въ Българскитъ градове, улесниха училищното дѣло, и духовно черковнитъ общини се завзеха съ по-жива енергия за народното просвѣщение. Борбата съ грѣцкитъ владци даваше една жизненностъ на народа да се сплотява и работи задружно; градътъ Плѣвнѣ не е останалъ на свое врѣме по-долу отъ другитъ градове въ тази народна борба съ Епископа Паисия. Съзнанието на народно образование усилено растѣло, волнонаемнитъ учители сж оставили благодатно сѣме за народна пробуда въ града Плѣвнѣ. Виднитъ Плѣвненски граждани се стрѣмили да въздигнатъ и обобщатъ народното учение, съ свои собствени пожертвания, тѣ сж стараяли да въздигнатъ училищата си на уровеньъ съ другитъ съседни градове, като се стрѣмели да се сдобиятъ съ по-постоянни учители.

Въ 1867 година азъ влѣзнахъ въ споразумение съ Плѣвненската община за главенъ учителъ, дѣто отидохъ тамъ въ сжщата година мрѣзъ мѣсець декемврий, не наврѣме, защото моето стояние като учителъ въ Хасково не бѣ възможно, вследствие на силното прѣслѣдване отъ страна на турското правителство по интригите на силнитѣ въ онова врѣме гъркомани въ тоя градъ, отдѣто се и магнахъ посрѣдъ зима. Въ Плѣвненъ азъ намѣрихъ въ първоначалнитѣ училища учителъ Христо Ширинковъ при св. Николаевското училище, Георги Грънчаровъ въ Горноплѣвненското училище, Александъръ Хицовъ въ Манюва махла, и Костадинъ Юрдановъ главенъ учителъ при св. Николаевското училище, този последния си бѣ далъ оставката, ако се не лѣжа, замина наскоро за Австрия. Подготвенитѣ отъ него ученици не бѣха подраздѣлени на групи, нито пъкъ бѣха приравнени по прѣдмѣтитѣ, тѣ бѣха около 25—30 души. Помѣщение за преподаване нѣмаше, освѣтъ една килия въ двора на черкв. св. Николай; по голѣмото училищно здание занято отъ букварджийтѣ ученици на брой около 120 при Христо Ширинковъ, позволяваше да се прѣгради една частъ отъ него за преподаване на ученицитѣ, които раздѣлихъ на двѣ групи или на два класа (I-й и II-й). За ученицитѣ отъ I-й класъ, сир. по-силнитѣ, въведохъ печатнитѣ въ онова врѣме учебници граматика и география отъ Иоак. Груева, аритметика и катихизисъ отъ Хр. Данова, направихъ начало на турския и фр. язици въ II-й класъ, а на по-долнитѣ ученици въведохъ учебницитѣ, битописание, малка аритметика, първа познания, кратка география и граматика чистописание. Тѣзи два класа се помѣщаваха, I-я въ килията на черковния дворъ, а II-й въ прѣградената отъ главното здание стая, дѣто ходихъ да имъ прѣдавамъ, по два часа прѣди обѣдъ и по два часа слѣдъ обѣдъ, всичко осемъ часа на день. Тя бѣше една трудна работа, нѣ нѣмаше какво да се прави; тая разпоредба вървя отъ начало на януарий 1868 година до първий юлий сжщата година. Мене ми правеше удоволствие, че ученицитѣ силно се занимаваха, тѣ бѣха съ дѣвственни нрави; презъ лѣтото сжщата година, азъ заставихъ общината та приложила при една нова пристройка при главното училищно здание за два класа; настояхъ да се зематъ още трима учители, двама за старитѣ класове и единъ за първоначалнитѣ дѣца при Хр. Ширинковъ, за такъви при мене бѣха доведени отъ Търново учителъ Каджовъ и учит. Пано Рогозаровъ, а при Ширинковъ, отъ Сопотъ Матей Белчевъ, и съ прибавката на тѣзи трима учители захванахме 1868/69-та учебна година, като отворихме още и III-й класъ. Прѣзъ тази година се избра специално училищно настоятелство, основа се първо читалище. Единъ напливъ на ученици било отъ селата плѣвненски било отъ нѣкои градове, като отъ Ловечъ, Никополъ даваха една живостъ на града, Плѣвненцитѣ се възхищаваха. Плѣвненъ се отличаваше съ редовното изплащане заплатитѣ на учителитѣ си, когато тѣй не бѣше въ другитѣ градове. Училищното настоятелство, на което главната работа бѣше да снабдява училищата съ учебници отъ разнитѣ книжарници правеше едно улеснение на учителитѣ и ученицитѣ, грижаше се прѣдъ родителитѣ на дѣцата за редовното имъ посѣщение уроцитѣ, надзираше зданията и се грижаше за отоплението имъ. Читалището и то не оставаше надирѣ въ своята дѣятелностъ, съ доброволни и членски вносове, въ кѣсо врѣме се снабди съ всички тогавашни вѣстници и периодически списания, а ргорос, тогава се отвори и едно недѣлно училище въ Манюва махла. До моето отиване въ Плѣвненъ, общинско дѣвическо училище

нѣмаше. Плѣвненци обичаха да съперничатъ по просвѣщенiето съ другитѣ градове, тѣ смѣтаха че по образованието на мъжкия полъ сж наредили горѣ-долѣ училищата, та трѣбваше да се загрижатъ и за женския полъ. Азъ намѣрихъ въ Плѣвненъ 1867 год. една господжа Мита Банкова, която събираше въ частната си кжща въ една стаичка 10-тина комшиийски момиченца и ги учеше да четатъ и пишатъ, тя получаваше възнаграждение много малка работа отъ всѣка ученичка, тя ги учеше повече за хайръ, и друга една господжа Анастасия, съпруга на Михалъ Хекимина и тя сжщо тѣй въ своята скромна кжщца на други 10-тина момиченца прѣдаваше азбуки тоже за душата си, да ся споминуватъ. Въ 1868 год. при тържествения изпитъ въ мъжкото училище, въ публичната си рѣчь, азъ се постаряхъ да изложа нуждата за образованието на дѣвицитѣ и отварянето по скоро на дѣвическо училище, общинско училище. Моята рѣчь не остана безъ послѣдствие, черковната община, въ сжщото врѣме рѣши за учителка на общински срѣдства и за такъва се повика отъ Свищовъ учителката Тодорка, въ 1868/9 учебна година. Съ дохожданието си тази учителка събра приготвенитѣ отъ двѣтѣ първи учителки дѣвойчета пакъ въ една отъ килиитѣ въ двора на черквата св. Николай, защото друго помѣщение нѣмаше. Тази учителка не бѣше съ нѣкое голѣмо образование, нѣ нейната дѣятелностъ бѣше неподражаема, тя бѣше женски патриотъ въ пълната смисль. Тя съумѣ да събере около себе си по извѣстнитѣ плѣвненски господжи, каквито: г-джа Хаджи Костова, Лукса М. Петрова, Злата Иванова, Параскева х. Костадинова, г-джа П. Мецова, Мита Банкова и други и стана причина да се основе женско благотворително дружество. Цѣлътa на това дружество бѣше да събира пари за въздиганiе на дѣвическо училище. Дѣятелността на това дружество, зная, бѣше удивителна, то събра въ една двѣ години 20,000 гроша и тази сума послужи за основа за съгражданието на дѣвическото училище. Плѣвненската община не закѣснѣ една година слѣдъ довежданието на учителката Тодорка да доведе още една учителка, г-джица Елена Сливкова. Кржгътъ на женското образование се развиваше чувствително, слѣдъ една година т. е. 1869/70 учебна година общината се принуди да доведе за дѣвическото училище Д. Душановъ съ господжата си Рахила Душанова за дѣвическото училище, така щото Плѣвненското общество желаше да тури на еднакъвъ уровень женското образование съ мъжкото. Въ 1869/70 учебна година слѣдъ изпита, азъ напустнахъ Плѣвненъ и отидохъ за учителъ въ Русчукъ. Съ моето напушане Плѣвнена, всичкитѣ старши ученици напуснаха Плѣвненското училище, около 7—8 души отидоха въ Чехия и Германия, единъ отиде въ Цариградъ Робертъ Колежъ, други отидоха по частна работа, а нѣкои станаха учители. Мене ме наслѣди Димитръ Македонски за старши учителъ, той съ Душанова останаха да продължаватъ учебното дѣло.

За жалостъ, тѣзи двама учители не можаха да продължаватъ задружно работата, захванаха да се каратъ и гонятъ, така щото раздѣлиха и гражданитѣ на двѣ партии. Съвременитѣ вѣстници сж свидѣтели на това. Азъ твърдѣ често получавахъ писма въ Русчукъ да се завърна пакъ въ Плѣвненъ. Понеже между моитѣ колеги Димитъръ Янчевъ и Цане Гинчевъ отъ една страна и Русенската община отъ друга произлѣзна едно недоразумѣние и тѣ напустнаха Русенското училище, отъ които първия отиде за Силистра а втория за Габровската гимназия, то азъ неможахъ да остана самъ съ нови хора, съгласихъ се по настояването на Плѣвненската община да се завърна пакъ

въ Плѣвенъ на мѣстото на Д. Македонски. Това бѣше въ 1871/2 учебна година. При това мое завръщане и прѣбывание на една година въ Плѣвенъ азъ повече внимание обърнахъ за отваряне училища по селата. Членовѣтъ на Плѣвенската община ме разбраха и дадохъ всичкото си съдѣйствиe. Тѣ приготвиха почвата въ селата, а азъ трѣсихъ учители, които твърдѣ редки бѣха за градоветѣ, камо ли за селата, нѣ прѣзъ нея година около десетина села снабдихме съ учители: въ Махлата на р. Искъръ намѣстихме Иванъ Ведеръ, въ Ракита Величко Симеоновъ, въ Крушовица даскалъ Иванъ Казака, въ Дисевица Костадинъ Патриота, въ Чириково младо учителче забравихъ името му, тъй сжщо въ двѣтъ Митрополии, въ двата Джбниции и още други села. Турцитѣ на това нахлуване на учители по селата обърнаха голѣмо внимание и земаха силно да подозиратъ тоя начинъ на агитация

между народа, нѣ нѣмаше какво да правятъ. Прѣзъ 1872/73 учебна година азъ окончателно напустнахъ Плѣвенъ и заминахъ за Габрово. Мѣстото му е да спомена нѣколко личности, които много ся спомогнали за просвѣщението на Плѣвенъ, отъ общинскитѣ членове, бѣха: Маринчо Петровъ, този челоуѣкъ бѣше патриотъ, доста начетенъ и дѣятеленъ, подиръ него идѣха Костаки х. Костовъ, Златанъ Ивановъ, Тодоръ Вацовъ, х. Костадинъ Паковъ, Симеонъ Арnaudовъ, Симеонъ Купинъ, Петръ Мецовъ, Горановъ, попъ Христо, попъ Парашкева, Атанасъ Цинцарчето и др.

Да се не забравя и изпуща изъ видъ, че въ Плѣвенъ имаше хора, които работиха тайно съ комитетитѣ въ Романия и съ агитаторство въ България, такъвъ бѣши Анастасъ попъ Хиновъ, който изтърпя наказанието си въ заточение въ Дияръ Бекиръ.

Акустиката въ театралния салонъ на Дружество „Съгласие“.

Не е нужно да е човѣкъ голѣмъ музикантъ, нито професионаленъ архитектъ за да долови акустическитѣ дефекти на новия театраленъ салонъ на Д-во „Съгласие“. Наистина, още преди откриването му починалата година на 11.XII, мнозина се съмняваха въ акустическитѣ му качества, други, заявяваха че липсата на декори въ сцената е причина за лошото предаване на звуковетѣ отъ сцената на публиката.

Нѣкои наши музиканти се оплакаха още следъ първитѣ репетиции въ новия салонъ отъ лошата му акустика; и, наистина, не само диригентитѣ, но и слушателитѣ, констатираха днесъ, че нашия новъ градски театраленъ салонъ има много силенъ резонансъ, неправилно отражение на звуковетѣ, двойно предаване, силенъ ехо, изобщо голѣма конфузия отъ звукове. Заинтересовани отъ тоя важенъ въпросъ, ние се отнѣохме до дружеството на белгийскитѣ архитекти, което бѣ тъй любезно да ни даде извънредно интересни данни за условията, на които трѣбва да отговаря една театрално-концертна зала, дефектитѣ ѝ, и тѣхното премахване!). Ние смѣтаме, че липсата на добра акустика на салона „Съгласие“ се дължи не на липса на декори и таванна стена на сцената, а на дефектитѣ въ строежа на салона. Не сж били взети предъ видъ и приложени при строежътъ нѣкои елементарни правила на акустиката. Акустиката, за която днесъ не се държи много смѣтка, е била известна още на старитѣ египтяни, които сж открили една формула, която ги е задоволявала: всѣка зала за публични речи и пѣние трѣбва да има обемъ равенъ на два куба т. е. дължината да е равна на сбора отъ ширината и височината. Това просто правило е спазено на много мѣста днесъ и може да се провѣри въ нѣкои концертни зали. Мѣстото не ни позволява да направимъ исторически прегледъ на театралната акустика отъ гръцко-римско време до най-новата епоха, но, може да се каже, че въ древнитѣ амфитеатри, общата площ на окръжаващитѣ сцената стени е била равна, безъ всѣкакви гънки и подутости, звуковитѣ вълни се предавали и пристигали до слушателитѣ безпрепятствено и много правилно.

Мнозина плѣвенски граждани се интересуваха отъ строежа на театъра и ежедневно тамъ бѣше рандеуто на всички радатели на изкуството, членове на „Съгласие“, „бивши“ и днешни актьори и пр. Едни

предричаха лоша акустика, други се възхищаваха отъ „чудесното“ ехо, прилично на онова, що слушахме нѣкога като деца въ старата турска баня.

Който е заставалъ презъ време на концертъ или на литературно-музикална вечеринка на разни мѣста въ салона е констатиралъ неприятното ехо. Всички диригенти, които излизаха до сега на новата сцена, вѣрвамъ, сж усѣтили тая конфузия на тонове. Единъ отъ тѣхъ даже се оплакваше лично намъ противъ лошата акустика и отдаваше това, между другото на *бетоннитѣ стени* при оркестра, на балкона и галерията. Диригента на оркестра дочува — въ отражение — и сж закъснение солитѣ и акомпитѣ, и даже малко по-усилено отколкото директнитѣ звукове. Слушателитѣ въ първитѣ редове на партера дочуватъ понѣкога освенъ директнитѣ звукове, а така сжщо и отразенитѣ такива отъ двата фокуса.

Извънредно високия таванъ е една несъобразностъ и тя изпѣква още повече при днешния видъ на единствения редъ отъ ложи, високо стоящи отъ партера.

Отъ най-новитѣ проучвания и анкети на концертнитѣ и театрални зали въ акустично отношение, е видно, че акустиката е задоволителна само въ правоъгълнитѣ или трапецовидни зали съ равни тавани.

Стенитѣ и тавана произвеждатъ сжщия ефектъ, както вътрешнитѣ стени на духовитѣ инструменти; затова трѣбва да ги строимъ равни, еднакви, безъ да ги отрупваме съ грапини и отвори; разнитѣ стѣлбове, колони и странични балкони влияятъ неблагоприятно върху полезния ефектъ на стенитѣ. Авансценитѣ поглъщатъ звуковетѣ още при източника имъ. Изобщо, кривитѣ площи сж пречка за добрата акустика, а въ нѣкои случаи, освенъ главнитѣ фокуси, образуватъ се други второстепенни, чиито ефектъ е, че произвеждатъ дисхармонични вихрушки. Казватъ, че въ прочутата църква въ Лондонъ, Св. Павелъ, въ основната галерия на куполата ставало такова съсрѣдоточаване на звукове, поради лошото влияние на сводоветѣ, че на известни мѣста се долавя даже октавата на известна нота.

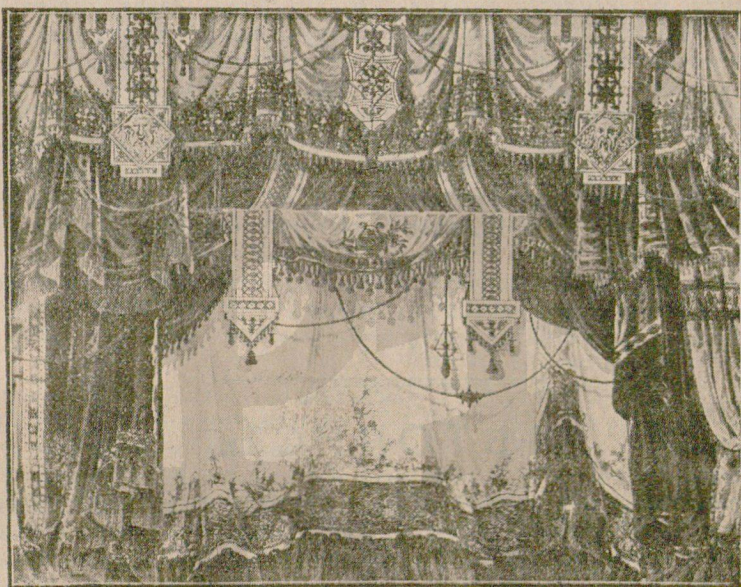
Въпроса за акустиката на театралнитѣ и концертни зали е много специаленъ въпросъ, недостатъчно проученъ, обаче, въпросъ, който оживено се дебатира напоследъкъ въ английскитѣ два на архитектуритѣ. Макаръ и не отъ наша компетентностъ, ние го повдигаме, въ дадения случай, и изказахме съждения въз основа на проучването, което направихме

1) Jules Brunfaut. L'Acoustique et la Musique, списание Emulation.

напоследък на анкетата на *Jules Brunfaut*, членъ на белгийската академия на Наукитъ и Изкуствата и на Французкия институтъ. На край ще цитираме авторитетното мнѣние върху акустиката на известния французки органистъ и композиторъ, *Vidor*, доживотенъ секретаръ на френската Академия на Изящнитъ Изкуства: „акустиката на една концертна или театрална зала зависи отъ сжитѣ закони, отъ които зависи и акустиката на духовитѣ инструменти: вътрешнитѣ имъ стени трѣбва да представляватъ една полирана звукова трѣба; всѣко поупукване или драскотия е вѣдна за правилното разпространение на звука“. Тезата на

Vidor е основана на следнитѣ две аксиоми: 1) кривитѣ площи изопачаватъ звукътъ, както изопачаватъ и зрението, 2) добра зала е само правоъгълната.

Накрай, нека заявимъ, че сме далечъ отъ мисълта да атакуваме дѣлото на младия и енергиченъ архитектъ *Стамовъ*, който направи всичко възможно при ограничени мѣсто и сѣдства да даде на града една сносна театрална и концертна зала. Ние повдигаме въпроса предъ нашитѣ музиканти и артисти, които ще иматъ случая да провѣрватъ много често акустичнитѣ дефекти на новия салонъ и да посочатъ мѣрки за изправянето имъ.

Сегашната предна завеса на дружество „Съгласие“,
работа на художника Йосифъ Кишъ.

Туристическото дружество въ Плѣвенъ.

(По случай XX конгресъ на Българското Туристическо Дружество, който ще стане на 7, 8 и 9 априль т. г. въ нашия градъ).

Градъ Плѣвенъ, макаръ разположенъ далечъ отъ планини, е единъ отъ първитѣ провинциални градове, въ които се е образувало туристическо дружество. Това се дължи на изключителната причина, че въ града е имало будно, интелигентно ядро отъ стари и млади ентузиазирани хора, които, непреставайки да дирятъ пѣтя къмъ съвършенство, къмъ добро, сж боравили съ осждната тогава но пламенна и искренна българска литература, чели сж между другото и хубавитѣ стихове, особено тия на *Ив. Вазовъ*, въ които така мило се описва и възпѣва природата, и, получили топълъ лѣхъ отъ пѣснитѣ, въ които природата — гиздава и нежна — се възпѣва като утѣшителка, като укрепителка на духа, сж пожелали непосредствено да се запознаятъ съ нея. Това ядро отъ будни хора е почти сжщото, което е и близко до д-во „Съгласие“, изнася редица хубави и смислени пиеси, грижи се за читалището, за собствената си просвѣта и за просвѣтата на другитѣ. При наличността на такава благо-

приятна почва, основаването на туристическо дружество, естествено, е намѣрило пълна подкрепа. Следъ оясняването пѣкъ на идеята за обичята къмъ роднитѣ хубости отъ най-пламенния туристъ *Алеко Константиновъ*, организирането е било сложено на здрава основа. Именно въ това време, въ 1901 година, инженеръ *Вълчановъ* и нѣкои негови другари основаватъ туристическото дружество, което скоро става членъ на общото дружество.

Че туриститѣ сж имали около себе си будна интелигенция и че сж действували смело, се вижда отъ тѣхнитѣ тогавашни постижения. Тѣ успѣватъ да добиятъ като собственостъ, чрезъ министерско постановление (за жалость № на това постановление не е вписанъ въ протокола) градината въ *Кайлъка* и устройватъ красивъ водопадъ въ пещерята. Тѣ приканватъ гражданитѣ на разходки до *Кайлъшката* градина, хубаво уредена отъ туриститѣ. Тѣзи излети сж били чисто семейни разходки. Родители съ децата си,

съ храната въ кошници сж прекарвали хубавия пролѣтенъ празниченъ день на полето. За жалость тази интимность между млади и стари, тази непринудена веселость, която имъ била присъща, отъ година на година отслабвала и клонѣтъ отъ силенъ, който даже посреща 4 конгресъ въ 1904 г., постепенно заглъхва. Социалнитѣ учения презъ него време били силно пропагандирани и идеалътъ за общечовѣшки постижения, като че билъ по-свѣтълъ, та отнелъ интелигенцията отъ дребнитѣ въпросчета, едно отъ които билъ и туризъмъ.

Войнитѣ съвършено доразстроили дружеството. Все пакъ този първи периодъ на туристическа дейность е далъ своитѣ резултати. Запазването на Скобелевитѣ паметници се дължи до голѣма степенъ на туристическото д-во. (Тогава още не билъ създаденъ парка).

Като отзвукъ на силния туристически ентузиазъмъ на бацитѣ, се явява горещата дейность на Плѣвенския клонъ отъ Юношеския Туристически Сюзъ, който раздухва освежителната идея за любовь къмъ природата, докато бацитѣ бранятъ отечеството съ оржии презъ войната.

Мирътъ настъпи. Лошъ или добъръ — ранитѣ трѣбваше да се лѣкуватъ. И туристическото дружество бива наново извикано на животъ. То се възобновява въ 1922. Въ него влизатъ хора вече теоритически по-добре запознати съ висотата на идеята, хора които отечеството призова на туризъмъ презъ две дълги войни. И сега, съ своята просвѣтна дейность,

съ другарството, което цари между членоветъ му, съ всичкитѣ добри духовни черти, които характеризиратъ туризъмъ въобще, Плѣвенското туристическо дружество заема едно отъ първитѣ мѣста въ града. Отъ него излизатъ редица полезни прояви. То се ползува съ заслужени симпатии на гражданството и оправдава тѣзи симпатии съ тиха творческа дейность.

Въ времена на криза, на апатия, туристическото дружество се нагърби съ тежката мисия да си създаде туристически домъ, въ който ще пренощуватъ гости отъ цѣла България. Основитѣ на дома сж вече поставени край парка и освещаването на основния камъкъ ще стане на 7 априлъ. Това мило тържество ще съвпадне съ XX редовенъ конгресъ на туриститѣ. Плѣвень ще види мнозина отъ бродящитѣ изъ балканитѣ последователи на Алеко. Какъвъ добъръ примѣръ на другарска солидарность, какво тачене на хубавата идея, каква радостъ при излетитѣ — това знаятъ само онѣзи, които сж видѣли нощемъ, какъ туриститѣ носятъ камъни и тухли, какъ съвестно си плащатъ входа на утрата и вечеринкитѣ даже тѣзи, които взематъ най-голѣмо участие, какъ всичко въ раницитѣ на туриститѣ е на всички излетници.

И когато се говори за лѣкуване на рани, за обнова, за миръ — не трѣбва да се забравя туристическото дружество, което съчетава най-добре и най-щастливо непосредствената и нагледна просвѣта, съ естествената и несъкрушителна за организма гимнастика.

Б.

ЛѢТОПИСЬ.

Увеселителенъ комитетъ е образуванъ при читалище „Съгласие“, на който се възлага грижата да урежда отъ името на читалището и въ негова полза литературно-музикални утра и вечери, концерти, вечеринки, градински увеселения и пр.

Въ събранието на 5 мартъ т. г. се избраха за членове на тоя комитетъ следнитѣ читалищни членки и членове: г-жи д-ръ Бижева, З. Милковска, В. Дучевска, Ст. Бейкова, В. Цонева, М. Пашовска, Д. Миндизова, Ив. Стоманкова, К. Стрѣзова, г-ци А. Дачева, П. Тодорова, А. Кръстанова, Р. Матева, О. Алексиева, Р. Петрова, П. Стоева, Д. Дачева, М. Атанасова, Н. Печигаргова, М. Кукидова, Л. Симеонова и г-да Ив. Миндилюковъ, подполковникъ Н. Бояджиевъ, П. Батолски, Н. Кантарджиевъ, А. Кантарджиевъ, д-ръ В. Урмановъ, капитанъ В. Бейковъ, Хр. Цоневъ, К. Пашовски, Ив. Стоманковъ, Д. Миндизовъ, д-ръ Ал. Цвѣтковъ. Нека се надѣваме, че тоя комитетъ ще прояви оживѣна и широка дейность.

Нашата съгражданка г-ца Люба Симеонова, пиянистка завършила музикалното си образование въ Лайпцигъ, на 15 мартъ т. г. даде своя първъ концертъ въ полза на читалището. Концертъта бѣше посетенъ отъ плѣвенския музикаленъ свѣтъ и тѣзи, които обичатъ и ценятъ изкуството. Постигнатата и усъвършенствуванa техника, извикала общи одобрения, свидетелствуваше за голѣмата любовь къмъ музиката, за постоянство и трудолюбие, които ѝ откриватъ пътъ къмъ по-голѣми успѣхи.

Народенъ университетъ. Читалищния членъ Илия Бърдаровъ на 23 т. м. държа сказка на тема: „Герхардъ Хауптманъ и неговото творчество“. Сказката му бѣше навременна, понеже градския театъръ бѣше поставилъ на сцената знаменитото драматическо произведение на Хауптмана „Потъналата камбана“. Какъвъ голѣмъ интересъ е събудило това произведение и каква нужда чувствуваше гражданството да бжде то разтълкувано, да се разкрие неговия смисълъ, показваше пълния съ посетители салонъ.

Бетховеново утро. Стогодишнината отъ смъртта на най-голѣмия творецъ въ музиката, най-великия композиторъ — *Людвигъ ванъ Бетховенъ*, която се почествува отъ цѣлия цивилизованъ свѣтъ, отъ музикална и културна България, се ознаменува и въ нашия градъ по инициатива на читалището ни съ Бетховеново утро на 27 мартъ т. г.

Музикалното тържество, въ което бѣха ангажирани почти всички видни музикални сили, бѣше привлѣкло голѣма публика, която имá редкото удоволствие да почувствува магическата сила на гения, който вълнува душитъ, говори за страданията на човѣчеството, докосва се до мистериитѣ на битието и вѣчността.

На участницитѣ въ утрото, които съ голѣма любовь се отнесоха къмъ инициативата на читалището, настоятелството на последното изказва сърдечната си благодарность съ увѣреностъ, че въ бъдеще тѣ ще се покажатъ отзивчиви къмъ културнитѣ му начинания.

РЕДАКЦИЯТА НА „СЪГЛАСИЕ“ Е ВЪ ГР. ПЛѢВЕНЪ. ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ 50 ЛЕВА.

Молимъ редакциитѣ, на които изпращаме вестника, да ни изпращатъ своитѣ издания.